

Aantekeningen van Malka Adler bij *Twee broers uit Auschwitz*

Het dorpje waar ik opgroeide werd in 1936 gesticht door een handjevol Bulgaarse pioniers, mijn vader was een van de eerste tien bewoners. Het lag op een heuvel die uitzicht bood op het meer van Galilea. In april 1946 arriveerde er een groep tieners in ons pas gestichte dorp. De meesten waren geboren Polen, overlevenden van de Holocaust die hun familie hadden verloren.

The fields of Kfar-Hittim, The Arbel cliff and the Lake of Galilee. Malka Adler's birthplace and childhood views

De nieuwkomers werkten op het land, leerden Hebreeuws en werden toegewezen aan gezinnen met wie zij de lunch gebruikten. Yitzhak kwam bij ons. Dov werd naar een ander gezin gestuurd. Ik was zes maanden oud en had twee oudere broers.

Jaren later vertelde Yitzhak me dat de huilende baby (ik) in de armen van de moeder hem goed had gedaan, omdat hij daarin een teken van leven zag.

Mijn moeder vertelde dat Yitzhak als een broer was, een geadopteerde broer, en wanneer ik haar vroeg waar zijn ouders dan waren, zei ze: 'Shhh! Daar praten we niet over.'

Toen we op school over de Holocaust hoorden, vroeg ik Yitzhak waar hij tijdens de oorlog had gezeten. Hij wilde alleen dit vertellen: 'Als ik ooit het Duitse meisje ontmoet dat met haar moeder stond langs de kant van de weg waarop wij liepen, waar we dag na dag een menselijke stoet vormden, op weg naar het werk in de fabriek - uitgeput, verhongerd, wanhopig - het meisje dat me elke dag brood gaf, dan zou ik haar een prinses maken.'

Hij had tranen in zijn ogen.

Ik vroeg hem er nog een paar keer naar, maar meer vertelde hij niet. De naam van dat Duitse plaatsje kende hij niet. Ik hield op met vragen. En ik las niets meer over de Holocaust.

Yitzhak en ik bleven contact houden nadat de groep uit het dorp vertrok.

Ik verhuisde naar naar midden-Israël en publiceerde mijn eerste boek in 2001: *Come Auntie, Let's Dance*. Ik had een sterk vermoeden dat mijn volgende boek over de twee broers zou gaan, Yitzhak en Dov. Dat vertelde ik mijn man, Dror, die zei: 'Maar zij willen er niet over praten.'

Ik belde Yitzhak. Hij zei dat Yad Vashem en andere organisaties hem hadden gevraagd zijn verhaal te vertellen en dat hij geweigerd had. 'Ik heb er zestig jaar niet over gesproken, ook niet met mijn kinderen. Waarom zou ik dat nu wel doen?'

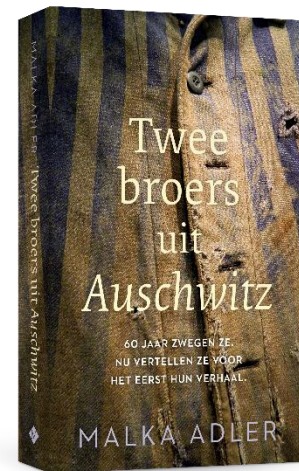
Ik belde Dov en hij weigerde eveneens, maar stemde er wel mee in om over die eerste dagen in het dorp te vertellen, die ik me niet herinnerde omdat ik een zuigeling was.

Ik nam de trein om hem op te zoeken in het noorden, waar hij woonde, niet ver van Yitzhak. Hij zette koffie en ik vroeg of ik het gesprek op mocht nemen. Ik legde een klein apparaat op tafel en toen ging hij rechtop zitten, sperde zijn ogen open en begon: 'Wij kwamen 's nachts in Auschwitz aan. Toen ze de wagondeuren opengooide, schenen er felle lampen in mijn ogen, pijnlijk fel. Ik hoorde mensen huilen en schreeuwen, honden blaffen en soldaten tegen ons schreeuwen: "Schnell, schnell".'

Ik was sprakeloos. Die avond belde ik Yitzhak en hij vertelde dat hij Dov gesproken had. 'Goed, dan vertel ik jou ook mijn verhaal.'

Ik heb hen een jaar lang twee keer per week opgezocht. Eerst ieder alleen, later beiden samen. We vorderden langzaam, stapje voor stapje. Ik maakte me zorgen over hen. Soms huilde Yitzhak als hij aan het vertellen was.

Ik reisde naar Queens, New York, om Sarah te ontmoeten, de zuster van de twee broers. Urenlang hebben we in haar keuken gezeten en deelde ze haar ervaringen tijdens de Holocaust.

Ik begon boeken over de Holocaust te lezen, zoals *History of the Holocaust: Hungary*, van Randolph L. Braham en Nathaniel Katzburg, en *The Auschwitz Album* dat door Yad Vashem is uitgegeven, en talloze andere.

Daarna heb ik twee jaar de tijd genomen om dit boek te schrijven. Ik stelde me voor dat ik in een werkkamp zat, in een barak leefde, in een hol zat, dat ik verhongerde; ik stelde me voor wat ik dan zou zien, ruiken, horen. Hoe voelde mijn lichaam? Ik deed alsof ik over het perron van Auschwitz liep. Ik had zelfs hartje zomer een jas nodig en was om de haverklap in tranen.

Voordat ik het manuscript inleverde bij mijn uitgever ben ik naar Auschwitz gegaan. Ik wilde dat perron met eigen ogen zien, de barakken, de grond, de lucht en de bossen bij de overblijfselen van de vernielde crematoria. Ik wilde alles aanraken. De laatste pagina's van het boek zijn een beschrijving van wat ik tijdens die reis heb ervaren.

Sindsdien heb ik nog vier boeken over de Holocaust geschreven.

